

איש לרעהו

לקט אפרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
פגדולי ישראל,
על מדות טובות
שפביאות לאהבת
הזולת, הנלפדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש כט חשוון תשע"ב: הדלקת נרות - ירושלים 4:01 תל-אביב 4:15 חיפה 4:04 מוצאי שבת - ירושלים 5:15 תל-אביב 5:16 חיפה 5:14 ר"ת 5:52

פרשת תולדות

אמת

להיות אמיתי במעשיו ובדיבוריו עם הזולת !

נלמד מהפסוק: "אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע" (פרק כז"ב)

ואמרו חז"ל: כל המחליף בדיבורו [רש"י: משנה בדיבורו שלא יהיה ניכר] כאילו עובד עבודה זרה. כתיב הכא "והייתי בעיניו כמתעתע" וכתיב התם (חבקוק ג) "הבל המה מעשה תעתועים" (סנהדרין צב.). לאור דברי חז"ל אלו, הכיצד שינה יעקב בדיבורו? התשובה היא כפי שכתב רש"י (מכות כד): לא רצה [יעקב] לשקר מתחילה... אלא שאמו הכריחתו ועל פי הדיבור, דכתיב "עלי קללתך בני" ומתרגמינן "אלי אתאמר בנבואה".

ישנו ביטוי מענין של אחד התנאים במשנה במסכת כתובות (פרק א' משנה ו, ועוד מקומות). כל הלומד את הבטוי הזה במשנה, עומד ומשתאה. המשנה עוסקת בדין ודברים שיש בין הבעל לאשתו. הבעל טוען שקדושו היו מקח טעות משום שהיא הטעתה אותו, [וממילא מפסידה כתובתה]. ואילו היא טוענת שלא הטעתו. רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים: נאמנת! ואילו רבי יהושע אומר: "לא מפיה אנו חייג'!" [כלומר: שאינה נאמנת עד שתביא ראיה ברורה לטענתה]. ביטוי זה של רבי יהושע, אומר "דרשני", מדוע לא אמר בפשטות "אינה נאמנת" ותחת זאת השתמש במליצה "לא מפיה אנו חייג'". מה פשרו של ביטוי זה?

רבותינו הראשונים נדרשו לשאלה זו: **בשיטה מקובצת** (שם) מובא תרוץ עפ"י מה ששינו במסכת אבות (פ"א"ז) "על שלשה דברים העולם עומד: על הדין ועל האמת ועל השלום". נמצא לפי"ז שכל קיום החיים בעולם תלוי באמת, וזהו שאמר התנא "לא מפיה אנו חיים" דמכיון שאינה נאמנת ודיבורה אינו אמת, יוצא שאין אנו חיים מדיבור זה של פיה, כי רק על האמת אנו חיים.

נוכל לתרץ עוד, עפ"י מה שכתב **המהר"ל (בנתיבות עולם פרק א)** שאף כשמתרחק אדם מן האמת אפילו באות אחת, זה כבר נקרא שקר. ואין לומר דמכיון שמשקר מעט והרוב אמת, אזי נחשב רובו ככולו... אין הדבר כן, אלא אם אין זו אמת גמורה, זהו שקר! ורמז לדבר שהרי אם תחסר אות "אלף" ממלת "אמת" הגם שה"אלף" היא רק אות אחת בלבד, נשאר ממילה זו "מת".

לפי"ז יש לומר, שזהו מה שנרמז באמרת התנא "לא מפיה אנו חיים", דמכיון שאינה נאמנת, וחסר משהו מן האמת בדבריה, נחשב כמו שחסר אות 'א' מהמלה אמת ונשאר "מת".

עוד יש לומר, דמכיון שאינה אומרת אמת, שוב לא נוכל לחיות מברכות פיה, עפ"י מה שכתב **רבי יהודה החסיד ז"ל בספר חסידים** (מז) שכל הנוהר לדבר רק אמת, מתקיימים בברכותיו, שנאמר "ותגזר אומר ויקם לד'".

עוד נוכל לתרץ עפ"י הסיפור המובא בגמרא (סנהדרין צז.). שהיה מקום ושמו קושטא שבו דיברו רק אמת, וברכה היתה שרויה במקום זה שלא מת בו אדם קודם זמנו, עד שנודמן לשם רב טביומי ושינה בדיבורו ומתו לו שני בניו (עיי"ש כל המעשה). ומזה הוכיח **החפץ חיים** בספרו **(שפת תמים)** כי כל הזהיר תמיד במדת האמת מציל את נפשו ונפשות בני ביתו מן המיתה. לפי"ז, זהו שאמר התנא, שאם האשה אינה נאמנת ואינה דוברת אמת אזי "לא מפיה אנו חיים", כי מדיבור כזה שאינו אמת א"א לחיות, במקום כזה כמו קושטא.

אמת כפשוטה

על הקפדתו ודיקדוקו של הגאון **רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א** בדבר אמת, סופר המעשה הבא: בביתו של הגרי"ש אלישיב התקיימה ברית מילה לנכדו של הרה"ג **רבי יהודה דביר שליט"א** (מח"ס בית לחם יהודה). הוא כיבד את הרב אלישיב בסנדקאות. ולאחר מכן ביקש לכבדו גם באמירת הברכות.

ואולם הרב אלישיב אמר שקשה לו לעמוד. ועל כן כיבדוהו ב"עמידה לברכות". כיבוד זה אפשר לקיימו גם בישיבה, ושלא כמו הברכות עצמם שצריך לאומרם בעמידה.

כאשר הכריזו בקול את הכיבודים, אמרו, כפי הנוסח המקובל: "מרון הרב אלישיב מכובד בעמידה לברכות". אך דעתו של הרב אלישיב לא הייתה נוחה מן ההכרזה הזו, והוא ביקש לשוב ולהכריז כי מכב"דים "לישיבה בברכות"...

כשהביעו בפניו מקורביו את פליאתם: מאי כולי האי? מדוע הקפיד כל כך על לשון ההכרזה? השיב בפשטות: "הרי זו אינה אמת. היאך אפשר להכריז 'עמידה לברכות' הרי אני יושב ולא עומד!"

מפי השמועה

העלוך השבוע מוקדש, לעילוי נשמת האשה החשובה

נרת אלים בילע ע"ה בת ר' יצחק זצ"ל,
אלפנת הרה"ג ר' סלימן בן דוד ששון זצ"ל

נפטרה א' כסלו תשנ"ט

תפלה על הזולת

להתפלל ולבקש רחמים על הזולת הזקוק לישועה! נלמד מהפסוק: "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא" (פרק כה-כא)

וכתב הרשב"ם: "לנכח אשתו" - פירוש בשביל אשתו. וביאר דבריו הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל (בספרו משך חכמה), כי יצחק היה בטוח שיהיה לו זרע, שהרי הבטיח השי"ת לאברהם "וקראת את שמו יצחק והקימותי בריתי איתו... לזרעו אחריו" וכל חששו היה כי יתכן שיוולד לו בן מאשה אחרת. לכן התפלל כפי שהובא במדרש (פר' סג) שהיה אומר: רבונו של עולם, כל בנים שאתה נותן לי יהיו מן הצדקת הזו. וכך פירש גם הספורנו: אף על פי שהובטח על הזרע שיירש, התפלל להשי"ת שיתן לו אותו הזרע מזאת ההגונה הנצבת נכחו.

תפלת העני ונכה-הרוח - התפלה המשובחת והמקובלת ביותר

ידועים דברי חז"ל (יבמות סב.) מפני מה היו אבותינו עקרים? מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים. ולמה נמשלה תפילתן של צדיקים כעתר, מה עתר זה מהפך את התבואה ממקום למקום, כך תפלתן של צדיקים מהפכת מדותיו של הקב"ה ממתן רגזנות למדת רחמנות.

אכן יש תפלה המעולה מתפלת הצדיקים, והיא תפלת העניים, המדוכאים ושבורי הלב. ישנם כמה פסוקים המעידים קודם כל על חשיבות תפלתם לפני הקב"ה: נאמר "קרוב ה' לשבורי לב ואת דכאי רוח יושיע". וכן נאמר (ישעיה סו) "ואל זה אביט אל עני ונכה רוח". וכן "תפלה לעני כי יעטוף ולפי ה' ישפוך שיחו" (תהלים קב).

ומובא בזוהר הק' בזה הלשון: "כמה נשמות מתעטפין ומתדבקין בתפלה של עני, ואין תפלה יותר חביבה קמיה הקב"ה כמו תפלה של עני ותפלה של צדיק, שעולין בלהב גדול ונורא השורף סביבם, והסט"א מתיראים להתקרב למקום תפלת העני ותפלת הצדיק".

ומנין לנו שתפלת העני אף עולה במעלתה על תפלת הצדיק? למדנו זאת מדברי הזוהר הק' (פר' בלק): "שלשה הם שכתוב בהם תפלה: אחד הוא משה אחד הוא דוד ואחד הוא עני. תפלה למשה איש האלוקים" - תפלה זו שאין כמוה באדם אחר. "תפלה לדוד" - תפלה זו שאין כמוה במלך אחר. "תפלה לעני". מאלו השלושה מי חשובה מכולן? הוי אומר: תפלה לעני. תפילה זו קודמת לתפלה של משה וקודמת לתפלה של דוד וקודמת לכל שאר תפלות העולם. ומהו הטעם? משום שהעני הוא שבור הלב, וכתוב: קרוב ה' לנשברי לב... והקב"ה מקשיב ושמע דבריו, וכיון שהעני התפלל - תפלתו פותחת כל חלונות הרקיע. "עכ"ד הזוה"ק.

רואים מכאן יסוד עצום ששייך לכל יהודי באשר הוא שם, שאין צריך להיות בעל מדריגה בתורה או בצידקות כדי שהתפלות יתקבלו. אלא אדרבה, גם יהודי הפשוט ביותר כאשר מתפלל מתוך לב נשבר ונדכה, הרי שתפלתו חשובה אצל הקב"ה אף יותר מתפלות הצדיקים ובעלי מדריגה גבוהה בתורה. [כמובן שלצדיקים יש את היתרון שאין לעניים ושבורי הלב, שבכח צידקותם או בכח תורתם יכולים לפעול בדיבורם ובאמירות פיהם גרידא כמש"כ "צדיק גוזר והקב"ה מקיים", ועוד כהנה].

כוחה של תפלה - בלב שלם ובכוונה רצויה

באחד ממאמריו (מובא בדרכי החיים) כתב הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל את הדברים הבאים, שהינם אקטואלים במיוחד בזמננו: "בתקופה זו שאנו חיים בה, התגבר הגלות שהוא גלות ישמעאל, שהוא הגלות האחרון מארבע מלכויות שהקב"ה העמיד אותם לשלוט בעולם לפני נפילתם, והקב"ה מקיים אותנו ברחמיו ובחסדיו המרובים... ואין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים. ובמה? בתפלה! כמו שאמרו חז"ל (במד"ר - תצוה) על הפסוק שאמר הושע הנביא "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'" שהקב"ה אומר לישראל, בכו והתפלל לפני ואני מקבל. וזוהי כוחה של תפלה שכאשר מבקשים מאת אבינו שבשמים בלב שלם ובכוונה רצויה, תפלתו נשמעת ומתקבלת.

"במיוחד בשני ובחמשי בשבוע שהם ימי רצון. והוסיפו קדמונינו ז"ל לתפלת נפילת אפים לומר התפלה "והוא רחום", שכל הפסוקים שם הם מתנ"ך, המבקשים על צרת הגלות של כלל ישראל, ועל צרת הפרט שפוגע בכל יחיד ויחיד. כאשר באותה התפלה כלולים כל הצרות המתרחשות ח"ו לבוא, ומבקשים מאת הקב"ה שישמור אותנו ויושיענו מכל גזירה רעה וכמו שהאר"ך הטור (או"ח סי' קלא) לפרש מה שאנו אומרים בסוף תפלת נפילת אפים: "ואנחנו לא נדע..." (והטעם לפי שהתפללנו בכל ענין שיוכל אדם להתפלל, ישיבה ובעמידה ובנפילת אפים כאשר עשה משה רבינו ע"ה... ומאחר שאין בנו כח להתפלל בענין אחר, אנו אומרים ואנחנו לא נדע..."

כח תפלתו של ילד קטן...

בילדותו של כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג - רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל, קיבל על עצמו לומר בכל לילה "תיקון חצות". והיה מגיע בחשאי אל בית הכנסת, פותח את ארון הקודש ושופך נפשו בתפלות ובתחנונים בדמעות שליש.

קול בכיו של הילד בקע החוצה והגיע לאוזניו של שכן שגר בבית הסמוך. הלה, יהודי שאינו שומר תורה ומצוות, התפלל מאוד למשמע הבכי המסתורי שעלה מבית הכנסת באישון לילה. סבור היה שאילו מן הסתם "רוחות רפאים" וכיוצא בזה.

ערב אחד גמר בליבו שמוכרח הוא לפתור את התעלומה. הוא חגר עוז ונכנס בחשאי אל עזרת נשים של בית הכנסת כדי להציץ משם אל היכל בית הכנסת. ומה נדהם לראות ילד קטן ניצב ליד ארון הקודש הפתוח, פושט זרועותיו כלפי מעלה, ומבקש על נפשו בבכיה גדולה ומחרידה.

הוא שומע כיצד מבקש הילד בתמימות סליחה וכפרה על "חטאיו". והוא מבקש גם תחינה ובקשה לחנון אותו בסייעתא דשמיא, שיזכה להבין ולהשכיל בדברי תורה, שיעזרהו ה' למצוא את ה"פשט" בדברי תוספות פלוני... מלבד זאת אינו שוכח להעתיך בעד כלל ישראל לפדותם מן הגלות המרה ומכל הצרות.

נגע הדבר ללבו של אותו אדם, הוא הזדעזע מבכיו המרגש של הילד עד עמקי נפשו. היה קשה לו להרגע ממראה עניו ומשמע אוזניו. הוא אמר לעצמו: אם ילד פעוט כזה צריך לבכות כל כך על "חטאיו" אף שלא טעם מימיו טעם חטא, מה אומר ומה אדבר אני עם כל ה"חבילות" הכבדות שיש לי...

כאשר חזר השכן לביתו, לא מצא יותר מנוח לנפשו, קולות בכיו של הילד הדהדו באוזניו והרעידו את נפשו. מצפוני החל מיסרו ונתמלא רגשי חרטה על כל עברו, עד שלבסוף עזב לגמרי את דרכו הרעה וחזר בתשובה שלימה, הכל בהשפעת בכיו ותחנוניו של אותו ילד שגדל ברבות הימים לאדמו"ר גדול ונערץ על הכל.

עפ"י לפיד אש

מתפלל ונענה...

פעם ביקש אחד ממקורביו ומיטיבו של הצדיק רבי חיים משה מנדל זצ"ל לערוך בבית מדרשו אירוע שלא היה לרוחו, הוא לא יכל בשום פנים לסרב לו שכן היה חייב לו הכרת הטוב. אך מאידך, גם לא יכל בשום אופן לתת לו לערוך את האירוע שכן הדבר היה גורם לו בושה גדולה ועגמת נפש מרובה.

בעיתות מצוקה כמו אלו היה רבי משה מתפלל בכל ליבו להקב"ה. וכך עשה גם עתה הוא נעמד ביקש והתחנן לפני השי"ת: "אל תביאני לידי נסיון ולא לידי בייזון..."

זמן קצר לפני האירוע, אירע לפתע קצר במערכת החשמל ובית המדרש שקע בעלטה. מיהר בעל השמחה להזעיק חשמלאי מומחה, אך הלה, למרות מומחיותו, לא הצליח לאתר את סיבת התקלה. לא נותרה, איפוא, ברירה בידו ונאלץ להודיע לכל המוזמנים על ביטול האירוע.

ואמנם מיד לאחר שנתפזרו האורחים, שבה מערכת החשמל לעבוד מעצמה!...

הראה לעניו

ברכה מעולה ומושלמת, היא זו הבאה מתוך שמחה וטוב לבב! נלמד מהפסוק: "ועשה לי מטעמים... ואכלה בעבור תברכך נפשי" (פרק כזד)

וכתב רבינו בחיי: אין כוונת יצחק בשאלת המטעמים בתענוג הגוף וחוש הטעם, אלא כדי שתהיה נפשו שמחה ומתענגת. כי בהתחזק כוחות הגוף יתעוררו כוחות הנפש ומתוך שמחת הנפש תחול עליו רוח הקודש כמו שאמרו חז"ל: "אין השכינה שורה לא מתוך עצלות ולא מתוך עצבות, אלא מתוך שמחה"... [ובספר איש לרעהו (עמ' רנ"ב) הטעמנו, לפי"ז, שלכן ביקש יצחק דוקא ציד של בשר, ולכן הובא לו גם יין. כדי שתהיה הברכה מתוך שמחת הנפש שהרי "אין שמחה אלא בבשר ויין"...]

רבינו החיד"א זצ"ל כותב (בספרו פתח עינים) בשם הש"ך עה"ת שכאשר עם ישראל כולו נצטווה ליטול ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות, התאספו בני לוי והחליטו לא לקחת מאומה, שהרי כל ההיתר של עם ישראל ליטול את רכושם של המצרים היה בכלל שכר העבודה שהיו חייבים להם על מאות השנים שעבדו אצלם כל כך הרבה אנשים, ומכיון שהלוויים לא השתעבדו, החליטו פה אחד להמנע מביזת מצרים, למרות שהיה מותר להם לעשות זאת, שכן הקב"ה בעצמו לא הבדיל בין כלל ישראל ובין הלוויים.

התגברות זו בענייני הממון, שאינה קלה כלל ועיקר, היא שהביאה לכך שהקב"ה ראה אותם כראויים להשפיע שפע ברכות על עמו ישראל עד סוף כל הדורות ולכן הכהנים נבחרו להיות המברכים התמידים של העם היהודי.

האם ישראל רשאי לברך את חברו בנוסח ברכת הכהנים?

ויש לעיין: האם אדם שאינו כהן ראוי לברך את חברו בברכת כהנים? **הרמ"א** (סימן קכ"ח ס"א) כתב: ואין לזר לישא כפיו וזר עובר בעשה. [דכתיב "כה תברכו" - אתם ולא זרים].

המשנה ברורה הביא דעת ה"ח דברכת כהנים בלי נשיאת כפים אינו עובר בעשה. ואילו לדעת הפרי מגדים אסור בכל אופן. ויש אומרים שהכל תלוי בכוונתו, ואם אינו מתכוון למצוה זו, אין איסור עשה כלל.

וכתב החפץ חיים (בביאור הלכה) דמה שנהגו העולם לברך אחד לחברו בלשון "יברכך"... יתכן משום שסוברים כהב"ח, או שנחשב כאילו מכוונים שלא לקיים בזה המצוה דברכת כהנים.

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א מביא (בספרו מעשה רב החדש וטעם ודעת) בשם תלמיד הגר"א זצ"ל, שדעת הגר"א לא הייתה נוחה מן המנהג לברך חברו בברכת כהנים. מאידך, העיד הגאון רבי ברוך עפשטיין זצ"ל בשם הגאון רבי יחזקאל לנדא זצ"ל (אב"ד בוילנא) שהגר"א בירך אותו ביום חופתו בברכת כהנים. והוסיף, שהוא הבחין בהגר"א שדקדק לברך ביד אחת שלא יהיה דומה לברכת כהנים שנצטוו לברך את ישראל בשתי ידיים.

מעלתו של החכם ויר"ש מעולה על מעלת הכהן

סח הגה"צ רבי יעקב גלינסקי שליט"א: בכמה מקומות רואים שכשם שהכהנים מקודשים מישראל כך יראי ה' ות"ח מקודשים מעל כולם. וכגון מה שאומרים בפסוקי התהלים "ישראל בטח בה', בית אהרן בטחו בה' יראי ה' בטחו בה'". וכן דברי המשנה (סוף הוריות) אפילו ממזר תלמיד חכם, קודם לכהן גדול עם הארץ. שנאמר (משלי ג"ט) "יקרה היא מפנינים" - מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים.

ובזה נבין אמרת רבי יוסי (שבת קיח:): מימי לא עברתי על דברי חברי. יודע אני בעצמי שאיני כהן. אם אומרים לי חברי עלה לדוכן, אני עולה". ופירש המהרש"א שלא היה מברך, אלא עלה ועמד בדוכן במקום שעומדים הכהנים.

"ותמוה" - שואל הרב גלינסקי - "אילו היו אומרים לי לך ועמוד במקום הכהנים, ביניהם, הלא היה זה נחשב שיגעון! הלא חברי היו רבותנו התנאים! מה דרשו ממנו ולמה הסכים?"

"אלא התירוץ הוא שרצו להדגיש לנו שחשיבות החכם אינו פחותה ואף רבה מעל הכהן. אמת הכהן הוא המברך, כי רק כהן ציוה ה'. אבל החכם במעלתו ראוי לעמוד שם לא פחות, ואף יותר!" (עפ"י "והגדת")

ברכתו של החפץ חיים

באחד מימי נידודיו של החפץ חיים למכור את ספרו ה"חפץ חיים", הגיע הח"ח לעיר קרלין והתארח בביתו של רבי ישראל יצחק משייז'הב זצ"ל.

כשרצה להשתמש באחד מן הכסאות שבבית, הבחין שאין דעתה של עקרת הבית נוחה מכך שישתמש בכסא זה. לשאלת הח"ח לפשר הדבר, נענתה האשה ואמרה ביראת כבוד: "על כסא זה יושב בעלי, ואינני מניחה לאף אחד להשתמש בו מבלעדיו..."

כשנוכח הח"ח בכנות הדברים, שיצאו בתמימות טהורה מאשה כשרה המכבדת כל כך את בעלה, נענה ואמר לה: בזכות הכיבוד הגדול שאת כה מכבדת את בעלך, תזכו להפקד בזרע של קיימא.

היה זה כבר שנים רבות לאחר נשואיהם של בני הזוג הללו, ולא זכו עדיין להפקד בדבר ישועה ורחמים. ועתה, מיד לאחר ברכתו של הח"ח נפקדו ונולד להם בן יחיד, שממנו באו לעולם דורות ישרים ומבורכים, בהם מהבולטים ביהדות החרדית בעיה"ק ירושלים. (מפי נכד בעלי המעשה שהתברכו מפי הח"ח).

מאיר עיני ישראל

ברכת צדיק מכל הלב, עושה רושם...

מעשה בסמינר לבנות בירושלים, ואחת הכיתות המסיימות ביקשה להכנס לגה"צ רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל (תלמיד הח"ח), להתברך מפיו להמשך דרכן בחיים. רבי מרדכי, כדרכו, אינו מסרב לאיש והסכים לקבלן. ובירך כל אחת באופן אישי בברכה שעוד השנה תמצאנה את זיווגן.

מדהים היה להוכיח כי עד סוף השנה התארכו כל בנות הכיתה, עד לאחרונה שבהם. מנהל הסמינר הנרגש, אף לבשר את הבשורה לרבי מרדכי. ואולם רבי מרדכי תלה בו את עיני המאירות ואמר לו באירוניה:

"מה תאמרו? עכשיו יתפרסם הדבר, ולא יהיה לי לא יום ולא לילה, כל הסמינרים והישיבות יבואו אלי כיתה כיתה, שיעור שיעור, להתברך... אנא! עשה עמי טובה ושמור הדבר בסוד!"

פעם, כאשר תיאר לפניו אחד ממקורביו כמה עובדות מפליאות שהגיעו לאוזניו על ברכותיו שעשו רושם, אמר לו רבי מרדכי: "אם יש לי כח לברך, אין זה אלא משום שאני מברך עם כל הלב. אני מבטל את דעתי בכדי לעשות את רצון חברי המבקש ברכה, והרי אמרו: טוב עין הוא יברך".

ומעשה באברך צעיר שנכנס לביתו של רבי מרדכי ותינה צערו, שזה כבר לו מספר שנים מיום נישואיו, ועדיין לא זכה להפקד. ולא זו בלבד, אלא שלדעת הרופאים אין להם כל סיכוי על פי הטבע... בכאב ליבו הרבה להפציר ברבי מרדכי שיברכו בלשון הבטחה דוקא... כי בקרוב יוכל לבשר בשורות טובות.

לאחר הפצרות מרובות, הבטיחו רבי מרדכי שיזכה להפקד במהרה. שאלו אחד ממקורביו: היאך הוא יכול להבטיח כדבר הזה? והשיב: "לא היתה לי ברירה, ראיתי יהודי טובע בסבלו, וכמעט שיוצא מדעתו מרוב יסורים..."

ואכן, צדיק גוזר והקב"ה מקיים. לאחר זמן קצר חזר אותו אברך ובישר כי נתקבלו התפלות והם זכו ונפקדו. כיום יש לו לאותו אברך כבר חמשה ילדים.

יחיד וזורו

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

אל תגיב לפני שתבליג !

נראה פשוט וחד. אך בכל זאת, בהתאם לכלל שלמדנו אין לאפשר לכעס להתעורר באף זמן ובשום מקום ללא בירור מקדים של העובדות!

החלטתי לבדוק איתו בנחת מה קרה, למרות שתחושת הפנימית זעקה שמדובר באדם שלוקה בחסרון של יחס אנושי נאות לזולת.

"מדוע הקדמת אותי?" שאלתי אותו בנחת מיד כאשר יצא **"הרי הייתי לפניך..."** הוא שתק. התבוננתי בפניו התמימות שבריר שנייה וראיתי בהן המון כנות. הוא לא הבין מה אני שואל אותו... מיהרתי להיכנס לרופא, אך הספקתי להסביר את השאלה שלי בעזרת תנועות ידיים.

הוא פתח את הפה והבנתי הכול: ה"חוצניק" הסביר לי בשברירי מילים שאני זה שהצעתי לו להיכנס לפני!!

כאשר קלט את טעותו, ביקש מיד סליחה ומחילה ונפרדנו כידידים.

***

בקיצור; מדובר היה בחוצניק שדיבר עברית לגמרי לא תקינה. כזכור, לפני שנכנסתי הוא שאל אותי משהו לא ברור. אני לא הבנתי את השאלה שלו - והוא לא הבין את התשובה שלי... מסתבר שהשאלה הייתה אם הוא יכול להקדים אותי מכיוון שהוא ממחר, וכאשר ענית לו שאני נכנס עכשיו - הוא דווקא הבין שהוא נכנס עכשיו!...

אז אין כאן לא כעס ולא קפידה! ולו הייתי מעז "להוכיח אותו" לפני בירור הדברים, הייתי חוטא ח"ו בהלבנת פנים וכו'.

למדתי מהמקרה הזה שבכל מצב אסור בתכלית להגיב מהמותן. גם אם אתה בטוח שאתה צודק. וגם אתה באמת צודק במאת האחוזים - אל תגיב לפני בירור מקדים של העובדות לאשורן! די בשינוי של חלקיק פרט, שיעניק פרשנות מיוחדת לכל המתרחש!

את הלקח הפשוט הזה למדתי על בשרי באותו יום, ואותו אני מבקש לחלוק עמכם היום - קוראים נכבדים! אל תגיב לפני שתבליג!

נזקקתי להיבדק אצל רופא ופניתי למרפאה. בדרך כלל יש שם תור לא קצר, ובנוסף, מספר פציינטיים שמבקשים להיכנס "בין התורים". כאשר הגעתי למקום הבחנתי שרק אדם אחד ממתין לפני. שמחתי מאוד שאוכל לסיים את הבדיקה במהירות. אני נתון בלחץ לימודים, וכל עיכוב לא צפוי יוצר פיגור חדש.

באותה שעה נכנס למרפאה אדם ושאל "מי האחרון?" ענית לו: אני. דלת הרופא נפתחה ומי שהיה בפנים עמד לצאת. התכוונתי להיכנס ובינתיים זרק לי זה שהגיע אחרי שאלה שלא כל כך הבנתי את משמעותה. מכיוון שהיה ברור לי שהשאלה נוגעת לגבי התור, אמרתי לו שאני אמור להיכנס עכשיו, והוא יוכל להיכנס מיד אחרי.

חדר הרופא התרוקן, ועוד לפני שהספקתי להיכנס אני מבחין שזה שהיה אחרי כבר קפץ פנימה...

דנתי אותו לכף זכות: כנראה הוא זקוק רק ל'מרשם' או שאלה קצרה.

***

הזמן שחלף (והלך והתארך עוד ועוד!) אפשר ליצר הרע להעלות בקרבי אי אלו מחשבות אודות מידת הגינותו של האיש הזה. כן. הייתה לי "קפידה" על חוסר הגינותו - ואולי אף על "חוצפתו". כל כך שמחתי לפני כמה דקות שהפעם לא אצטרך להתעכב כלל, והנה האיש הזה "תקע אותי" כאן בחדר ההמתנה על לא עוול בכפי...!

אולי אני נשמע מגזים, אבל היה לי מאוד מאוד חשוב לסיים את הביקור אצל הרופא במהירות!

ידעתי גם ידעתי שאסור לכעוס ולכן התגברתי על עצמי וקיבלתי על עצמי בהחלטה גמורה, שכאשר הוא יצא מחדר הרופא לא אכעס עליו. אך מאידך - התערב יצר הרע וטען - חובה להוכיח אותו בנחרצות גדולה על מנת שלא יחזור על עוולה זו על חשבון אנשים אחרים!

למזלי, בדיוק באותה תקופה השתתפתי ב"ועד מוסרי" בו נטלתי חלק בעבודה מעשית על מידת הכעס. אחד הכללים אותם ניסינו להפנים קבע שאין לך כל היתר לכעוס לפני שאתה מברר תחילה מה קרה וכיצד זה התרחש. פעמים רבות אין לך מה לברר, הכול